

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Nc/3/2020
Identifikačné číslo spisu:	7217219664
Dátum vydania rozhodnutia:	27.05.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:7217219664.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu N. Š., bytom J. XX, U., zastúpeného JUDr. Katarínou Geškovou, PhD., advokátkou so sídlom Námestie osloboditeľov 65/6, 031 01 Liptovský Mikuláš, proti žalovaným 1/ E. D., bytom Minská 771/49, Košice, 2/ D..H. D., bytom J. X, U. a 3/ D.. D. D., bytom U. XX, U., žalovaní 1/, 2/, a 3/ zastúpení JUDr. Ladislavom Scholczom, so sídlom Krmanova 16, 040 01 Košice, o ochranu oprávneného dediča, vedenom na Okresnom súde Košice II p o d sp. zn. 25/C/35/2017, o vylúčení sudkyň Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 5Co/68/2020, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach, JUDr. Slávka Zborovjanová, JUDr. Ján Slebodník a JUDr. Adriana Murínová n i e s ú vylúčení z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 5Co/68/2020.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) pod sp.zn. 5Co/68/2020 žalobca podaním z 19. februára 2020 vzniesol námietku zaujatosti voči všetkým sudcom krajského súdu, ktorí majú ako zákonní sudcovia rozhodnúť o odvolaní žalobcu proti rozsudku súdu prvej inštancie. Dôvodom vylúčenia je podľa neho ich vzťah ku sporovej strane, konkrétne ku žalovanej 2/ H. D., ktorá je sudkyňou krajského súdu, je ich kolegyňou a vzhľadom na jej dlhoročné pôsobenie v justícii možno predpokladať, že pôjde o vzťahy priateľské. Ako ďalší dôvod vidí aj skutočnosť, že manžel žalovanej X/ G.. G. D. je E. U. H. J. U., čo vyvoláva obavu o objektívnej nestrannosti, ako aj o subjektívnej nestrannosti, t.j. či zákonní sudcovia, ktorým by mohla byť vec pridelená, budú rozhodovať nezaujato. Žiadal o prikázanie inému krajskému súdu okrem Krajského súdu v Prešove.

2. Zákonní sudcovia senátu krajského súdu, ktorému bol spor pridelený na prejednanie a rozhodnutie, sa k podanej námietke zaujatosti vyjadrili. V spore sa necítia byť zaujatí, lebo nemajú žiaden pomer k sporu, stranám sporu, ani ich právnym zástupcom a neexistujú žiadne odôvodnené pochybnosti o ich nezaujatosti. Uviedli, že žalovanú 2/ poznajú ako kolegyňu, ktorá vykonáva sudkyňu na obchodnom úseku a pracovne neprichádzajú do kontaktu. K žalovanej 2/ nemajú bližší priateľský vzťah, ale ani

nepriateľský, žiaden mimopracovný vzťah, pre ktorý by mohla vzniknúť akákoľvek pochybnosť o ich nezaujatosti. Pokiaľ ide o G. G. D., ktorý je podpredsedom krajského súdu, uviedli, že s ním majú bežné pracovné kontakty, nemajú bližší priateľský alebo mimopracovný vzťah, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o ich nezaujatosti.

3. Najvyšší súd v Slovenskej republike (ďalej aj „najvyšší súd“) posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

4. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

6. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k ním, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní (viď obdobne b/ a c/).

7. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor (prejednanú právnu vec) a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP).

9. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

11. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. ESLP vo svojich rozhodnutiach pripomína, že súdy by preto mali rozoznávať dôležitosť predchádzania nebezpečenstvu reálnej možnosti zaujatosti. Aspekty nestrannosti a všeobecné princípy vyhodnocovania zosumarizoval T. J. J. D. B. (sťažnosť č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory zo dňa 23. apríla 2015, § 73 až § 78).

12. Ostatne uvedeny' rozsudok Veľkej komory ESLP v záseade zhrnul vs'etko, c' o už bolo povedane' v predchadzajucich jeho komorovy'ch rozsudkoch Delcourt v. Belgicko (st'aznost' c'. 2689/65, rozsudok zo 17. janu'ara 1970), Piersack v. Belgicko (st'aznost' c'. 8692/79, rozsudok z 1. okto'bra 1982), De Cubber v. Belgicko (rozsudok z 26. okto'bra 1984, § 25), Hauschildt v. Da'nsko (rozsudok z 25. ma'ja 1989, § 47), Fey v. Raku'sko (st'aznost' c'. 14396/88, rozsudok z 24. febru'ara 1993), Thomann v. S'vajc'arsko (rozsudok z 10. ju'na 1996), Pullar v. Spojene' kra'ťovstvo (rozsudok z 10. ju'na 1996, § 32), Ferrantelli a Santangelo v. Taliansko (st'aznost' c'. 19874/92, rozsudok zo 7. augusta 1996, § 58), Castillo Algar v. S'panielsko, (rozsudok z 28. okto'bra 1998, § 45), Wettenstein v. S'vajc'arsko (st'aznost' c'. 33958/96, rozsudok z 21. decembra 2000, § 44), Pescador Valero v. S'panielsko (st'aznost' c'. 62435/00, rozsudok zo 17. ju'na 2003, §§ 23 až 28), Blesa Rodriguez v. S'panielsko, (st'aznost' c'. 61131/12, rozsudok z 1. decembra 2015, §§ 41 až 44), ako aj rozsudky Veľkej komory ESLP vo veciach Kyprianou v. Cyprus (st'aznost' c'. 73797/01, § 118) a Micallef v. Malta (st'aznost' c'. 17056/06, § 93).

13. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

14. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

15. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

16. Aj Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojítm významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho vedenia a kolektívu.

17. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

18. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to,

aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

19. Z uvedenej judikatúry EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

20. V danom prípade žalobca odôvodnil svoju námietku zaujatosti smerujúcu voči zákonným sudcom krajského súdu, z čoho majú pomer k strane sporu, a to k žalovanej 2/, nakoľko je ich dlhoročnou kolegyňou a ich nadriadeným je v rámci správy súdov a ich riadenia manžel žalovanej 2/, čo podľa neho vyvoláva objektívnu pochybnosť o nestrannosti členov senátu, ktorí by mali vo veci rozhodnúť.

21. Vychádzajúc z uvedených zásad najvyšší súd dospel k záveru, že nemožno prisvedčiť odôvodneniu námietky zaujatosti uplatnenej žalobcom voči členom senátu 5Co Krajského súdu v Košiciach. Samotný subjektívny názor žalobcu, že u namietaných sudcov sú dane okolnosti vylučujúce ich z prejednávania a rozhodovania sporu, nemožno bez ďalšieho zakladať odôvodnenie obavy z ich nestrannosti a nezaujatosti rozhodovania. Obava (pocit) z nestrannosti nestacuje na založenie odôvodnených pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a záväznosť povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranné.

22. Najvyšší súd už opakovane vyslovil názor, že vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak kvalitatívne znaky ich vzťahov neprekročia hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1Nc/40/2014, 2Nc/8/2015, 3Nc/4/2016, 4Nc/6/2015, 5Nc/1/2015, 7Nc/53/2013, 8Nc/39/2014).

23. Aj ústavný súd zastáva názor, podľa ktorého (len) kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania sporu (viď napríklad IV. ÚS 345/09, IV. ÚS 124/2010, I. ÚS 352/2010).

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o námietke zaujatosti voči členom senátu 5Co Krajského súdu v Košiciach založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade namietaných sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že sudcovia Krajského súdu v Košiciach, JUDr. Slávka Zborovjanová, JUDr. Ján Slobodník a JUDr. Adriana Murínová nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tohto sporu.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.